THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

די פוילישע רעגירונג און מיר

מיר שעצן זיכער זייער הויך דעם "גוד ווילן" באזוך פונם היגן פארשטייער פון דער פוילישער רעגירונג אין דער רעדאקציע פון "דאס אידישע וואָרט". ווי פוילן זאָל ניט זיין פאראינטערעסירט אינם גוטן ווילן פון דער אויסלענדישער אידישער געזעלשאפטלאכער מיינונג, זיי־נען דאָך די אידן־נאכאלעמען, פיל מער פאראינטערעסירט אין דעם גוטן ווילן פון דער פוילישער רעגירונג. אן וועלכן עס היינגט אָפּ אין א גרויסער מאָס דער וואוילזיין פון די דריי מיליאן אידן אין פוילן. מיר פארשטייען דערפאר ווי צו שעצן די האנט וואָס ווערט צו אונז אויס־געשטרעקט.

אין דער אונטערשטער שורה אבער היינגען אָפּ די גוטע באצי־אונגען צווישן די פאליאקן און די אידן ניט אָן אונז, נאר אָן די איינער־לאכע פארהעלטענישן צווישן ביידע פעלקער אין פוילן גופא. די אידי־שע פראגע אין פוילן מוז פון אונז באטראכטט ווערן ווי אן ענין פארן אינערן מיניסטעריום, און ניט פונם אויסערן מיניסטעריום. די אויס־גאבע פונם לעצטן קאָן נאר זיין קלאָר צו מאכן געוויסע מיספאר־שטענדנישן וואָס קאָנען עקזיסטירן אין אויסלאנד בנוגע דעם ענין. אבער צו שאפן דעם גוטן ווילן קאָן עס נאָר אין דער חיקף פון די אי־נערלאכע מלוכה אפאראטן, ניט באוויין:

און וואָס איז שייך אָט די אינערלאכע מלוכה אפאראטן, איז לוידער אונזער איינדרוק, אז זיי מוזן יעדנפאלס ניט גענוג צו שאפן דעם גוטן וואלן און דערפילן ניט זייערע פליכטן צו דער אידישער באַ־פעלקערונג.

די באציאונגען צווישן דער אידישער און פוילישער באפעלקע־רונג אין לאנד גופא, זיינען מיר צופרידן צו אנערקענען, האָבן זיך פאר־בעסערט זינט די ערשטע אומרואיקע יאָרן פון פוילנס באפרייאונג. יעדנפאלס האָט עס מער־זייניקער געזומען א סוף צו די פיזישע מאסן־איבערפאלן אויף אידן, און אויב כוליגאנישע עלעמענטן פרובירן נאָך איצט אזעלכע דורכפירן פון צייט צו צייט, ווערן זיי אונטערדריקט פון דער רעגירונג און פארדאמט פון פוילנס בעסערער געזעלשאפטלא־כער מיינונג.

אָבער מיטן פוילישן פאָלק האָבן מיר קיינמאָל קיין קריג ניט געהאט. אדרבא: די אידן פון גאָר דער וועלט, יעדנפאלס די גרעסטע אידישע מערהייט, האָבן תמיד סימפאטיזירט פון טיפסטן הארצן מיט פוילנס העלדישן קאמף פאר איר באפרייאונג. און, ווי אלץ קינדער פון א געזרודפ'טן פאָלק, האָבן זיי מיטגעפילט מיט פוילן אין איר נאציאָ־נאלן אומגליק און געפרייט זיך מיט איר באפרייאונג.

דער היסטאָרישער גורל האָט צוזאמענגעבראכט ביידע פעלקער צוזאמען. אין פוילן עקזיסטירט א גרויסער אידישער קבוץ, און ביידע פעלקער וועלן מוזן אויך אויף וויישער לעבן צוזאמען, און שמירן צו־זאמען פוילנס געשיכטע. און אויסער אונזערע אלגעמיינע סימפאטיעס צום גרויסן פוילישן פאָלק, זיינען מיר אויך פאראינטערעסירט אין פוילנס וואוילזיין, ווייל אָן דעם היינגט אויך אָפּ דער גורל פון א גרויסן טייל פון אונזער פאָלק, וואָס איז איצט אפשר דער נאציאָנאל לעבע־דיקסטער פון אלע זיינע טיילן.

דערפאר איז צו קריגן אונזער גוטן ווילן צו פוילן — צו ברעכן זיך אין אָפענער טיר. מיר קאָנען פוילן וויינען בלויז וואוילזיין, פראָספּעריטעט און נאציאָנאלע גרויסקייט אינם בעסטן און מענש־לאכסטן זין פונם וואָרט.

אָבער מיר מוזן פאָדערן, אז דער אידישער טייל פון דער פוילי־שער באָפעלקערונג זאָל באהאנדלט ווערן פון דער רעגירונג ווי קינ־דער, און ניט ווי שטיף־קינדער; אז די גוטע אבזיכטן וואָס די פוילישע רעגירונג דריקט אויס בנוגע די אידן זאָלן ניט פארבלייבן קיין פלאטא־נישע ליבע דערקלערונגען, נאָר זיי זאָלן זיך אויסדריקן אין מעשים.

עס איז פאר אונז דא זייער קלאָר פון די באריכטן וואָס מיר באַ־קומען פון פוילן, אז, ניט געקוקט אויף די פארבעסערטע באציאונגען צווישן די פאָליאקן און די אידן, ווערט די אידישע עקאָנאָמישע לאגע דאָרטן ערגער פון טאָג צו טאָג, אז זי דערגריכט איצט א קאטאסטראָ־פאלן כארקטער, און אז די רעגירונג טוט פאקטיש גאָרנישט צו פאר־לייכטערן די לאגע, נאָר דורך אקטיווע מיטלען, ווי דורכן דרוק פון שטייערן, און דורך איר פאסיוויטעט, העלפט זי צו פארערגערן די לאגע אין צו טרייבן די אידישע מאסן אין פוילן צום תהום פון פאר־צווייפלונג.

עס איז אונז אויך באקאנט, ווי שווער עס קומט אָן די פוילישע אידן אנצוהאלטן זייערע קולטורעלע פאָזיציעס, און אז אויך אויף דעם געבעט באגעגענען זיי זיך מער מיט שטערונגען, ווי מיט מיטהיקף מצד די פארשיידענע רעגירונגס קרפּערשאפטן פון לאנד.

דער היגער פוילישער קאנסול האָט אונס פריינטלאכן שמועס מיט אונז אנערקענט, אז די אידישע לאגע אין פוילן איז באזונדערס שווער, ווייל די אידן, צוליב זייערע באשעפטיקונגען, ליידן אמשווערסטן פון יעדער עקאָנאָמישער רעאָרגאניזאציע אין לאנד. פאר אָט די אומ־שטענדן, זאָגט ער, איז פוילן ניט פארענטזוארטלאך, ווייל זיי זיינען געשאפן געווארן ווען פוילן איז ניט געווען קיין באלעבאסטע איבער איר איינענעם גורל.

אָבער פונקט אזוי ווייניק זיינען שולדיק די אידן פאר זייערע באשעפטיקונגען, צו וועלכע זיי זיינען געטריבן געווארן אויך דורך פרעמדער מאכט און פרעמדן דרוק, און באלד ווי די אידישע לאגע אין פוילן ווערט אנערקענט צו זיין באזונדערס שווער, איז די רעגירונג מחוייב צו שיינקען זייער לאגע איר באזונדער אויפמערקזאמקייט, פונקט ווי זי וואלט עס געטאָן בנוגע וועלכן ס'איז שווער־ליידנדיקן שיכט פון דער פוילישער באפעלקערונג.

וואָלטן מיר געקאָנט דען אויסזעצן קענען די פארשיידענע עקאָ־נאָמישע רעפאָרמען וואָס די פוילישע רעגירונג פירט איין אדער דער־מיטיקס, ווי די מאָאָנאפאליזאציע פון אינדוסטריעס, דער גרינדונג פון קאָאָפּעראטיוון און אזוי ווייטער? דאָס זיינען דאָך אין תוך פראָגערע סיווע רעפאָרמען, נייטיק פארן וואוילזיין פון לאנד, און אָן דעם וואוילזיין זיין פונם לאנד היינגט במילא אָפּ אויך דער וואוילזיין פון דער אידי־שער באפעלקערונג.

אָבער די אידן ווערן ארויסגעשטויסן אין פוילן פון זייערע עקאָ־נאָמישע פאָזיציעס, און צו קיין אנדערע ווערן זיי ניט צוגעלאָזן. פאר זיי זיינען פאקטיש כמעט ווי פארמאכט רעגירונגס שטעלעס (מיט זייר־ער קליינע אויסנאמען, און דוקא אין די העכערע פאָזיציעס, אין וועל־כע די ברייטע אידישע פאָלקס־מאסן זיינען ווייניק פארא־ינטערעסירט). זיי זיינען אויסגעשלאָסן פון מוניציפאלע און אנדערע געזעלשאפטלאכע ארבעטן, פון די קאָאָפּעראטיוון און ענלאכע געזעלשאפטלאכע אונטער־נעמונגען, ווערן זייער ווייניק צוגעלאָזן אין די פאבריקן און ווערן גע־טריבן פון די מאָנאָפּאָליזירטע אינדוסטריעס, און וועלכע זיי האָבן פריער געארבעט.

פאר די דעקלאסירטע אידישע מאסן פארבלייבט אזוי באָדן ווארפן זיך אין וואסער. די אידן וואָס ווערן פארטריבן פון זייערע עקאָ־נאָמישע פאָזיציעס דורך די פארשיידענע רעאָרגאניזאציעס און דער פארמען האָבן קיין שום געלעגנהייט ניט צו פראָדוקטיוויזירן זיך. און די אידישע געזעלשאפטלאכע קערפּערשאפטן וואָס פרובירן צו לייזן דאָס פראָבלעם באָדן טייליוויז, קריגן ניט קיין פראקטישע מיטהיקף פון דער רעגירונג.

עס שאפט זיך, פארקערט, דער איינדרוק, אז א סך אזעלכע עקאָנאָמישע רעפאָרמען ווערן פּפעציעל דורכגעפירט כדי ארויסצו־שטויסן נאָך אידן פון זייערע עקאָנאָמישע פאָזיציעס . . .

די פוילישע רעגירונג דארף צייגן איר אנטשלאָסנהייט צו באַ־זייטיקן אָט די אלע היכל־שרייענדיקע עלות לגבי דער אידישער באַ־פעלקערונג, איידער אלע "מיספארשטענדענישן" זאָלן פארשוואונדן ווערן. און דאן וועט קיין מניעה ניט זיין פון קיין גוטן ווילן און די כעסטע און פריינטלאכסטע קענזייטיקע באציאונגען.

דאָס איז אויך נויטיק פאר פוילנס איינענער צוקונפט און נא־ציאָנאלער גרויסקייט. — פוילן קאָן ניט זיין גליקלאך אזוי לאנג ווי איבער צען פראָצענט פון איר באפעלקערונג איז אומגליקלאך.

בערנארד שאָ'ס מיינונג וועגן סאָוועטן־פארבאנד :: (ספּעצ. פאר "דאָס אידישע וואָרט")

פון ק. בראָקער

מיט א גרויס פארוואונדערונג האָט די נאָכריכט וועלט געלייענט די אויסגע־זען פון די רעדעס, וואָס בערנארד שאָ, דער באריומטער אירלענדישער הומאָריסט, האָט געהאלטן אין ענגלאנד נאָך זיין רייזע אין סאָוועטן פאר־באנד. קאנעדיק שאָ'ס באראקטער, בשולי־באציאונג צו דער מענשהייט און הויך־בליק אויף אלע מאָדערנע אידעא־לען און רעזולטאטן, איז געווען תחי־לת זייער שווער צו אנגעמען פאר א נומער מטבע דעם אמת, וואָס ער האָט מיט זיך בראַכט פון זיין באַנדס־עת. באַנוצט ער ניט אמאָל אויך לגבי דעם רוסישן פאָלק זיין אייביקן "הוף־כא מסתדרא"־סטיל? דארפן מיר ניט אפשר, ווי שטענדיק ביי שאָ'ס ווערק, לייענען צווישן די שורות און פאר־שטיין דעם תוך גאר אנדערש, ווי ער דרוקט זיך אויס? מ'טאָר אויך ניט פארגעסן, אז בערנארד שאָ, אלס אפּי־צייעלער רייזנדער, אויף וועמען מ'האָט זיך מיט מערער וואָכן צוריק גערייכט אין מאָסקווע, האָט ניט געהאט דאָס מעגלאכקייט צו אדומנעמען אלע האָ־ריזאנטן פונם ברייטן רוסישן לאנד. זיין מאָרשרוט איז געווען נאָך פאר זיין אנסומען געווען אנגעצייכנט; פון פריער מן הסתם זיינען געווען אנגע־ווען די מעגשן, וואָס דארפן אים באַ־לייטן בשעת זיין קורץ־ציטיקן באזוך אין צוציען זיין אויפמערקזאמקייט אויף די מערקווירדיקע דערשיינונגען פון דעם נייעם לעבן, ער האָט זיך פון־אויס־ריינגעגלייטשט, ווי א רואה וואָלן פון־אה, אין די פארווארפענע, פארפיני־טערטע ווינקעלאך פון די פארשיידע־נע מושבים: ס'איז אים ניט געגעבן אין שטעלט און האָבן טריאומפירנדיק אויפגעהויבן זייערע העפטן אין דער הויך.

אביסל א פארשעמטער האָט דער לערער רעווידירט דעם חשבון וואָס ער האָט דאָס געמאכט אויף דער טאוול און ער האָט מודה געווען:

— ס'איז ריכטיק! ס'איז אמת, איך האָב מיך טועה געווען . . .

אין דעם קלאָס האָט זיך אויפגע־הויבן א געמורמל פון צופרידנהייט, אייניקע האָבן זיך באריכט.

לוטשין — א שמיץ!

דריי קינדער, וועלכע זיינען שוין געווען געוואוינען צו דיי דאָזיקע צרות האָבן אויסגעשטרעקט זייערע הענט־לאך אויף צו באקומען דעם קלאָפּ. זיי האָבן אין משך פון דיי פינף מינוט ניט געהאט אפארעדיקן דעם חשבון.

דער לערער האָט אנגעהויבן די סע־ריע מיט זיי. דערנאָך האָט ער גע־זאָגט:

— אלע האָט איר זיך טועה גע־ווען. נישטא קיין אין גוטע לייזונג. אנו, פארבייטאָרשירט אויף צו באקור־מען די שטיק!

און נאָר האָט זיך אוועקגעזעצט ביי זיין שטענדער, כדי אויסוטויילן די קלאָפּ אויף א באקוועמען אופן.

דאָס קליינוואָרט האָט פארבייטאָר־שירט פאר אים. באקומענדיק די קלאָפּ מיט דער ווירע, האָבן אייניקע געלאכט, און טרייסלענדיק די האָנט האָבן זיי אויסגעשריען:

— עס טוט באַרנישט ווי.

דאָס זיינען געווען די ציניקער.

געווען אויף צווישן זיי סטאָיקער: ערנסטע האָבן זיי אויסגעשטרעקט די האָנט און זיי זיינען אוועק מיט דער שרייב טיש. צווישן זיי האָט זיך אויך געפונען לוטשין. דאָס איז געווען א בלאנד אייגנעלע, וועלכער האָט מדגיע געקוקט מיט זיינע קליינע, לעבלאוע אויגענלאך. אכט יאָר אין ער אלט געווען. א נערוועזער, א שוואכער קער און א הארער. איבער די אויגן האָט א ברייטער געוועלבטער שטערן צוגעגעבן ווירדע זיין אומבאדייטנדיק פנים'ל. אונטער דער נאָז האָט א קליין מייליכל ארויפגעלייגט א קאָפּ־דיינעם שטריך אויף זיין זאנפטער צו־דה'לע. ער איז נישט געווען שיין, אבער זיין אויסדרוק איז געווען האר־מאָניש. עס האָט זיך אין אים פאר־געפילט א ניט וואוינאָרע נשמה.

נאָכן אויסטויילן די פינף־און־צוואנ־ציק קלעפּ מיט דער ווירע האָט דער לערער פראָקלאמירט דעם פון אים באַ־קומענעם רעזולטאט:

87.888.888.890

לוטשין האָט אויסגעשריען:

— ס'איז שלעכט!

א שמיץ מיט דער ווירע פאר זאָגן אז ס'איז שלעכט — האָט דער לערער געשריען.

לוטשין האָט פראָטעסטירט.

— יאָ, ס'איז שלעכט! איר האָט זיך טועה געווען.

אויפשפּרינגנדיק פון זיין אָרט און ער צוגעלאָפן צו דער טאוול און ער האָט אנגעהויבן צו קייפלען. ער האָט באקומען באַלגנדן רעזולטאט.

88.888.888.890

— גראָד אזוי ווי איך — האָט א אינגל געשריען.

— און אזוי ווי איך!

— אזוי ווי איך!

— אזוי ווי איך!

פופצן קינדער האָבן זיך אויפגע־געגענדיקט — א שמיץ!

דריי קינדער, וועלכע זיינען שוין געווען געוואוינען צו דיי דאָזיקע צרות האָבן אויסגעשטרעקט זייערע הענט־לאך אויף צו באקומען דעם קלאָפּ. זיי האָבן אין משך פון דיי פינף מינוט ניט געהאט אפארעדיקן דעם חשבון.

דער לערער האָט אנגעהויבן די סע־ריע מיט זיי. דערנאָך האָט ער גע־זאָגט:

— אלע האָט איר זיך טועה גע־ווען. נישטא קיין אין גוטע לייזונג. אנו, פארבייטאָרשירט אויף צו באקור־מען די שטיק!

און נאָר האָט זיך אוועקגעזעצט ביי זיין שטענדער, כדי אויסוטויילן די קלאָפּ אויף א באקוועמען אופן.

דאָס קליינוואָרט האָט פארבייטאָר־שירט פאר אים. באקומענדיק די קלאָפּ מיט דער ווירע, האָבן אייניקע געלאכט, און טרייסלענדיק די האָנט האָבן זיי אויסגעשריען:

— עס טוט באַרנישט ווי.

דאָס זיינען געווען די ציניקער.

געווען אויף צווישן זיי סטאָיקער: ערנסטע האָבן זיי אויסגעשטרעקט די האָנט און זיי זיינען אוועק מיט דער שרייב טיש. צווישן זיי האָט זיך אויך געפונען לוטשין. דאָס איז געווען א בלאנד אייגנעלע, וועלכער האָט מדגיע געקוקט מיט זיינע קליינע, לעבלאוע אויגענלאך. אכט יאָר אין ער אלט געווען. א נערוועזער, א שוואכער קער און א הארער. איבער די אויגן האָט א ברייטער געוועלבטער שטערן צוגעגעבן ווירדע זיין אומבאדייטנדיק פנים'ל. אונטער דער נאָז האָט א קליין מייליכל ארויפגעלייגט א קאָפּ־דיינעם שטריך אויף זיין זאנפטער צו־דה'לע. ער איז נישט געווען שיין, אבער זיין אויסדרוק איז געווען האר־מאָניש. עס האָט זיך אין אים פאר־געפילט א ניט וואוינאָרע נשמה.

לוטשין האָט אויפגעהויבן זיין רויט־שריען:

— שטיל זאָל זיין!

אלע זיינען שטיל געווארן נאָר נישט לוטשין.

ער האָט געזאָגט:

— איר ווייסט שוין, קיינער פון אייך זאָלצט איר ניט ווייניר ווייזן.

— שטיל זאָל זיין! — האָט דער לערער נאָכאמאָל אויסגעשריען און ער האָט זיך אויפגעשטעלט דראָענדיק.

לוטשין האָט אים, שמייכלדיקער און א רואיקער, אריינגעקוקט אין דיי אויר־גען. ער האָט גאָרנישט געזאָגט. און דער לערער איז צעמישט געווארן. ער האָט אים דעם קינדס בליק גאנצע פאראכטונג וואָס ער פילט צו אים געזעען. וואָס ער פילט צו אים, אראָפּ־לאזנדיק דיי אויגן האָט ער געהייסן אנגיין מיט דער ארבעט.

— שרייבט!

ער האָט אנגעהויבן דיקטירן. זיין צעמישונג איז געווען אזוי בולט, אז אייניקע האָבן איבערראשטע געקוקט אויף לוטשינען. ער האָט צופרירן גע־שמייכלט. ער האָט איצט אויך אויף דעם קלאָפּ אין זיין קורץ־ווייל־ער האָט אויסגעמאָלט אויף דעם אופן אז ער האָט אויסגעשריען:

— איך ווייס נישט!

— זייער גוט — האָט דער לערער פארגעזעצט מיט זיינע שפאָס־ן — דער אנצערט אין אפּגעלייגט געווארן.

כמעט אלע איבעריקע קינדער האָבן ווידער אויסגעבראכן אין א געלעכטער, הילכיקדיקער ווי פריער, אָן חשק, בלויז כדי צופרידנצושטעלן דעם לע־רער.

— נעגוג — האָט ער באפוילן. — נעמט אריין דיי הענט, איך וועל דיך־טירן.

אין בעת די איבעריקע האָבן זיך צוגעגרייט, האָט ער זיך געווענדעט צו לוטשינען:

— נו, דו האָסט זיך שוין אויסגע־לערנט צו פאָלגן?

נישט ענטפערנדיק, האָט אים דאָס קינד אנגעקוקט מיט א ברענענדיקן גריי־מצאָר. נאָר וואָס איז ער עפּעס דערגאנגען, אז וואָס? — לוטשין האָט געפילט, אז ער האָט איצטער עפּעס אויסגעלערנט, ווען אפילו דער דאָזי־קער עפּעס איז נישט געווען "צו פאָל־גען", לויט ווי דער לערער האָט גע־מיינט. אין דעם דאָזיקן אויגנבליק האָט זיך לוטשין נישט געקאָנט דער־פינירן, וואָס אזעלכעס ער האָט אנט־דעקט, וואָס אזעלכעס ער האָט נישט דאָ אכט יאָר זיינע, אויסגעלערנט אין א קלאָס פון א שול. און בסך הכל האָט ער אנטדעקט אזעלכעס, וואָס ער וועט אין משך פון זיין לעבן קיינמאָל נישט פארגעסן! איצט וויים ער נאָך נישט וואָס, אבער שפּעטער וועט ער דער־גיין, אז דאָס איז געווען נישט עפּעס אנדערש, ווי: אז די אומגערעכטי־קייט, אויב קענען איר בונטעווען זיך דער גערעכטער, זיינענדיק אונטער־דריקט, דערקרוטירט די היינקער פון צווישן די אונטערדריקטע גופא.

די דאָזיקע אנטדעקונגען, זיין אפּי־לו זיינען געווען צעשוואומען אין דער נשמה פון לוטשינען, האָבן אים אנגע־פילט מיט אין עקל און אויף מיט טרויער און ווייטאָג. ס'איז שטענ־דיק טרויעריק און ווייטאָגלאך צו מאָ־כען אזעלכע אנטדעקונגען, דערבערן די דאָזיקע ביטערע ידיעות. אבער דאָס טראגישע פון אָט דעם ווייטאָג, דאָס אומווארשיינלאכע פון אָט דעם טרוי־ער איז, דאָס וואָס די צייווליזירטע מענשן שוידערן ניט אויף, פארשע־מען זיך נישט, אז אזעלכעס קאָן אויס־געלערנט ווערן אין שול, אנטדעקט וועט־רען דורך אן אכט יאָריק קינד.

דער לערער האָט דיקטירט. לוטשין האָט פון דאָס ניי אנגעהויבן צו ווייר־נען און דער לערע האָט געשפּאָסט:

— אָט האָבן מיר שוין ווידער מר־זיק!

כמעט אלע קינדער האָבן ווידער אנגעהויבן לאכן. דער געקרייצטער האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ. ער האָט אָבסערווירט, בלויז צוויי קינדער האָ־בען נישט געלאכט. אין זייער ערנסט־קייט, אין זייער בליק און אין זייער מינע, וואָס האָט זיך געשלעפּנט ארום זייער מויל, האָט לוטשין געליינענט מיטטלייד און צאָרן.

דער לערער האָט זיי געזאָגט:

— מיט אייך בין־דן, בין אייך חבר, — נישט מער. צו אייך אלעמען — און ער האָט ארומגענומען מיט זיין פאר זיי קיין אויסלענדישע פאָספּאָרטן, פלעגן די סאָוועטישע אגענטן זיי שמוגלען אין דער רעגיע. מען האָט ארעסטירט א סך אזעלכע אגענטן אין די פאָוויאטען פון ווילנע, מאָלא־דעטשנע און דיסנא. די פאָליציי ליק־ווידירט איצט די אלע יעהיים ביוראָס.

לוטשין האָט אויפגעהויבן זיין רויט־פּנים, זיך אויסגעוווישט די טרערן און אכטערדיק אין אויסטרעטן לאכט אָנ־שטרייגנונג האָט ער ארויסגעזאָגט:

— איך ווייס נישט!

— זייער גוט — האָט דער לערער פארגעזעצט מיט זיינע שפּאָסן — דער אנצערט אין אפּגעלייגט געווארן.

כמעט אלע איבעריקע קינדער האָבן ווידער אויסגעבראכן אין א געלעכטער, הילכיקדיקער ווי פריער, אָן חשק, בלויז כדי צופרידנצושטעלן דעם לע־רער.

— נעגוג — האָט ער באפוילן. — נעמט אריין דיי הענט, איך וועל דיך־טירן.

אין בעת די איבעריקע האָבן זיך צוגעגרייט, האָט ער זיך געווענדעט צו לוטשינען:

— נו, דו האָסט זיך שוין אויסגע־לערנט צו פאָלגן?

— איינס, צוויי דריי . . .

ער האָט אָפּגעצייטלט די דעכצן קלאָפּ און ער האָט באפוילן:

— איצט נעמט אים אראָפּ. דעם מויל־באנד און לאָזט אים אָפּ. יעדער איינער אויף זיין פּלאַץ.

לוטשין אליין איז געבליבן אין מיטן פון דעם קלאָס, א דערנידעריקטער, א צעשלאָגענער און א עצווייטנאָגטער. אמבעסטן וואָלט ער אנטלאָפן, אבער דער לערער האָט אים פארשטעלט דעם וועג. ער האָט באקוקט זיינע צעשלאָ־גענע הענט. צווישן די קנעבלאך פון דעם אנווייז פינגער און דעם מיטלסט־דיקן גרויסן פינגער האָט זיך געווען נישט גוט געהערט: אבער זיין פּראָ־טעסטירנדיקע שטעלונג האָט באאמוש־רואיקט דעם לערער.

— וואָס זאָגסטו? וואָס ברומסטו דארט?

— איך זאָג, אז דאָס איז נישט גוט אזוי.

— א, דאָס! ? פארוואָס איז עס נישט גוט? — האָט דער לערער אר־ראָגיש אויסגערופן.

— ניין — לוטשין באשטאָנען אויף זיינס. — דאָס איז אומגערעכט.

— אזוי, און וואָס איז אזעלכער גערעכט?

— יושר'דיק וואָלט געווען, אז יע־דער איינער פון אונז, זאָל איצט נעבן אויף א פּאָטש מיט דער ווירע. זעכצן זיינען מיר, די וואָס האָבן דעם פייפל געמאָכט גוט; אין דארפט באקומען זעכצן קלאָפּ . . .

דער לערער האָט זיך אויפגעשטעלט. זיין פּנים איז פאר כעס בלייך געווא־דען: די אדערן פון זיין האַלז זיינען אנגעצויגן און אנגעפילט געווארן. ער האָט געענטפערט:

— איצט, ווער עס וועט באקומען די זעכצן קלאָפּ, וועט איר האָבן אונז מומע־דער־טייל־ער פאר אים. באקומענדיק די קלאָפּ מיט דער ווירע, האָבן אייניקע געלאכט, און טרייסלענדיק די האָנט האָבן זיי אויסגעשריען:

— עס טוט באַרנישט ווי.

דאָס זיינען געווען די ציניקער.

געווען אויף צווישן זיי סטאָיקער: ערנסטע האָבן זיי אויסגעשטרעקט די האָנט און זיי זיינען אוועק מיט דער שרייב טיש. צווישן זיי האָט זיך אויך געפונען לוטשין. דאָס איז געווען א בלאנד אייגנעלע, וועלכער האָט מדגיע געקוקט מיט זיינע קליינע, לעבלאוע אויגענלאך. אכט יאָר אין ער אלט געווען. א נערוועזער, א שוואכער קער און א הארער. איבער די אויגן האָט א ברייטער געוועלבטער שטערן צוגעגעבן ווירדע זיין אומבאדייטנדיק פנים'ל. אונטער דער נאָז האָט א קליין מייליכל ארויפגעלייגט א קאָפּ־דיינעם שטריך אויף זיין זאנפטער צו־דה'לע. ער איז נישט געווען שיין, אבער זיין אויסדרוק איז געווען האר־מאָניש. עס האָט זיך אין אים פאר־געפילט א ניט וואוינאָרע נשמה.

נאָכן אויסטויילן די פינף־און־צוואנ־ציק קלעפּ מיט דער ווירע האָט דער לערער פראָקלאמירט דעם פון אים באַ־קומענעם רעזולטאט:

87.888.888.890

לוטשין האָט אויסגעשריען:

— ס'איז שלעכט!

א שמיץ מיט דער ווירע פאר זאָגן אז ס'איז שלעכט — האָט דער לערער געשריען.

לוטשין האָט פראָטעסטירט.

— יאָ, ס'איז שלעכט! איר האָט זיך טועה געווען.

אויפשפּרינגנדיק פון זיין אָרט און ער צוגעלאָפן צו דער טאוול און ער האָט אנגעהויבן צו קייפלען. ער האָט באקומען באַלגנדן רעזולטאט.

88.888.888.890

— גראָד אזוי ווי איך — האָט א אינגל געשריען.

— און אזוי ווי איך!

— אזוי ווי איך!

— אזוי ווי איך!

פופצן קינדער האָבן זיך אויפגע־

די אידישע געזעלשאפטלאכע קערפּערשאפטן וואָס פרובירן צו לייזן דאָס פראָבלעם באָדן טייליוויז, קריגן ניט קיין פראקטישע מיטהיקף פון דער רעגירונג.

עס שאפט זיך, פארקערט, דער איינדרוק, אז א סך אזעלכע עקאָנאָמישע רעפאָרמען ווערן פּפעציעל דורכגעפירט כדי ארויסצו־שטויסן נאָך אידן פון זייערע עקאָנאָמישע פאָזיציעס . . .

די פוילישע רעגירונג דארף צייגן איר אנטשלאָסנהייט צו באַ־זייטיקן אָט די אלע היכל־שרייענדיקע עלות לגבי דער אידישער באַ־פעלקערונג, איידער אלע "מיספארשטענדענישן" זאָלן פארשוואונדן ווערן. און דאן וועט קיין מניעה ניט זיין פון קיין גוטן ווילן און די כעסטע און פריינטלאכסטע קענזייטיקע באציאונגען.

דאָס איז אויך נויטיק פאר פוילנס איינענער צוקונפט און נא־ציאָנאלער גרויסקייט. — פוילן קאָן ניט זיין גליקלאך אזוי לאנג ווי איבער צען פראָצענט פון איר באפעלקערונג איז אומגליקלאך.

דער שמיץ מיט דער ווירע

(דערציילונג)

פון אלוואָראָ זשונקע

פון שפּאנישן: י. בירנבוים

די פינף־און־צוואנציק אינגלאך פון דעם צווייטן קלאָס זיינען געווען אויס־געשטעלט אויפן חסד פון דעם קאפּרי־אן דער קאפּריז האָט זיך פּעראָגיפּי־צירט אין א הויכן, טרוקענעם, נער־וועזן און פליכטענדן לערער. וועל־כער האָט צוליב זיין קורצזיכטיקייט, געקוקט דורך אזעלכע צוויי גראָבע גלעזער, און זיי האָבן צוגעגעבן יערן אויסדרוק פון די שוואַרצאָפּלען פון זייגע אויגן. אחוץ דעם האָט דער קאָפּ־ריז געראָט א ווירע אין דער האָנט (די רוט אדער קאנטשיק וואָלטן אויס־געווען ווי אנאכראניזמען אין דעם צוואנציקסטן יאָרהונדערט) און די ווי־רע קאָן זיך דאָך זיין אן ארבעטס אינ־סטרומענט און דאָס האָט שוין אינ־נאנצן אוועקגענומען דעם העסלאכן ווירדערוויל, וואָס איר אנוועזנהייט אויפן לערערס שרייב טיש האָט גע־קאָנט ביי אימיצן ארויסרופן, כאָטש ער פלעגט טיילמאָל, באזונדערס אין די טעג, ווען ער איז געווען שלעכט געשטימט ארויפזעצן אויף איר שפּיץ א שפּיציק געגעלע און די ווירע פלעגט דאמאָלסט אי שמייסן אי שטעכן. און יעדער שמיץ איז געווען א קריץ, וואָס האָט זיך געעבט אין דער נשמה פון דעם באשטאָנען אויעף דעם שרייב טיש. צווישן זיי האָט זיך אויך געפונען לוטשין. דאָס איז געווען א בלאנד אייגנעלע, וועלכער האָט מדגיע געקוקט מיט זיינע קליינע, לעבלאוע אויגענלאך. אכט יאָר אין ער אלט געווען. א נערוועזער, א שוואכער קער און א הארער. איבער די אויגן האָט א ברייטער געוועלבטער שטערן צוגעגעבן ווירדע זיין אומבאדייטנדיק פנים'ל. אונטער דער נאָז האָט א קליין מייליכל ארויפגעלייגט א קאָפּ־דיינעם שטריך אויף זיין זאנפטער צו־דה'לע. ער איז נישט געווען שיין, אבער זיין אויסדרוק איז געווען האר־מאָניש. עס האָט זיך אין אים פאר־געפילט א ניט וואוינאָרע נשמה.

לוטשין האָט אויפגעהויבן זיין רויט־שריען:

— שטיל זאָל זיין!

אלע זיינען שטיל געווארן נאָר נישט לוטשין.

ער האָט געזאָגט:

— איר ווייסט שוין, קיינער פון אייך זאָלצט איר ניט ווייניר ווייזן.

— שטיל זאָל זיין! — האָט דער לערער נאָכאמאָל אויסגעשריען און ער האָט זיך אויפגעשטעלט דראָענדיק.

לוטשין האָט אים, שמייכלדיקער און א רואיקער, אריינגעקוקט אין דיי אויר־גען. ער האָט גאָרנישט געזאָגט. און דער לערער איז צעמישט געווארן. ער האָט אים דעם קינדס בליק גאנצע פאראכטונג וואָס ער פילט צו אים געזעען. וואָס ער פילט צו אים, אראָפּ־לאזנדיק דיי אויגן האָט ער געהייסן אנגיין מיט דער ארבעט.

— שרייבט!

ער האָט אנגעהויבן דיקטירן. זיין צעמישונג איז געווען אזוי בולט, אז אייניקע האָבן איבערראשטע געקוקט אויף לוטשינען. ער האָט צופרירן גע־שמייכלט. ער האָט איצט אויך אויף דעם קלאָפּ אין זיין קורץ־ווייל־ער האָט אויסגעמאָלט אויף דעם אופן אז ער האָט אויסגעשריען:

— איך ווייס נישט!

— זייער גוט — האָט דער לערער פארגעזעצט מיט זיינע שפּאָס־ן — דער אנצערט אין אפּגעלייגט געווארן.

כמעט אלע איבעריקע קינדער האָבן ווידער אויסגעבראכן אין א געלעכטער, הילכיקדיקער ווי פריער, אָן חשק, בלויז כדי צופרידנצושטעלן דעם לע־רער.

— נעגוג — האָט ער באפוילן. — נעמט אריין דיי הענט, איך וועל דיך־טירן.

אין בעת די איבעריקע האָבן זיך צוגעגרייט, האָט ער זיך געווענדעט צו לוטשינען:

— נו, דו האָסט זיך שוין אויסגע־לערנט צו פאָלגן?

— איינס, צוויי דריי . . .

ער האָט אָפּגעצייטלט די דעכצן קלאָפּ און ער האָט באפוילן:

— איצט נעמט אים אראָפּ. דעם מויל־באנד און לאָזט אים אָפּ. יעדער איינער אויף זיין פּלאַץ.

לוטשין אליין איז געבליבן אין מיטן פון דעם קלאָס, א דערנידעריקטער, א צעשלאָגענער און א עצווייטנאָגטער. אמבעסטן וואָלט ער אנטלאָפן, אבער דער לערער האָט אים פארשטעלט דעם וועג. ער האָט באקוקט זיינע צעשלאָ־גענע הענט. צווישן די קנעבלאך פון דעם אנווייז פינגער און דעם מיטלסט־דיקן גרויסן פינגער האָט זיך געווען נישט גוט געהערט: אבער זיין פּראָ־טעסטירנדיקע שטעלונג האָט באאמוש־רואיקט דעם לערער.

— וואָס זאָגסטו? וואָס ברומסטו דארט?

— איך זאָג, אז דאָס איז נישט גוט אזוי.

— א, דאָס! ? פארוואָס איז עס נישט גוט? — האָט דער לערער אר־ראָגיש אויסגערופן.

— ניין — לוטשין באשטאָנען אויף זיינס. — דאָס איז אומגערעכט.

— אזוי, און וואָס איז אזעלכער גערעכט?

— יושר'דיק וואָלט געווען, אז יע־דער איינער פון אונז, זאָל איצט נעבן אויף א פּאָטש מיט דער ווירע. זעכצן זיינען מיר, די וואָס האָבן דעם פייפל געמאָכט גוט; אין דארפט באקומען זעכצן קלאָפּ . . .

דער לערער האָט זיך אויפגעשטעלט. זיין פּנים איז פאר כעס בלייך געווא־דען: די אדערן פון זיין האַלז זיינען אנגעצויגן און אנגעפילט געווארן. ער האָט גע